

ULUSLARARASI
PROF. DR. HALİL İNALCIK
TARİH VE TARİHÇİLİK
SEMPOZYUMU

BİLDİRİLER

I. Cilt

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK TARİH KURUMU YAYINLARI
VIII. Dizi - Sayı: 32^a

ULUSLARARASI
PROF. DR. HALİL İNALCIK
TARİH VE TARİHÇİLİK
SEMPOZYUMU

BİLDİRİLER

I. Cilt

Hazırlayanlar

Ayşe BEDİR - Birkan SOYKAN - Uğur Cenk Deniz İMAMOĞLU



ANKARA, 2022

Atatürk Kùltür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yönetim Kurulunun 09.03.2017 tarihli ve 736/12 sayılı kararı gereği e-kitap olarak yayımlanmıştır.

e-ISBN: 978-975-17-4997-0 (Tk)
978-975-17-4998-7 (1.c)

DOI: 10.37879/9789751749987.2022

Kapak Tasarımı: Elif İrem DOĐAN DEMİR

Dizgi-Mizanpaj: Ayşegül YENİDOĞAN
Elif İrem DOĐAN DEMİR

Tashih: Elif AYDINBAŞ
Mehmet Ali ÖZKAN

İÇİNDEKİLER

Sunuş	XV
Halil İncalcık ve Tarihçiliği.....	19
Özer Ergenç	
Halil İncalcık ve Tarih Yazıcılığı Metodolojisi.....	23
Bülent Arı	
Halil İncalcık ve Osmanlı Dönemi Balkanları Kaynak Bilimi.....	29
Evgeni Radushev	
DTCF Yıllarından Chicago Yıllarına, Halil İncalcık'ın Köylü Toplumu ve Ekonomisine Bakışındaki Değişim.....	33
Halil Berktaş	
Halil İncalcık'ın Osmanlı Devleti'nin Kuruluşunu Aydınlatan Bilimsel Araştırmaları.....	39
Yusuf Oğuzoğlu	
History Through Former Political Elites' Eyes.....	77
Cristina Nedelcu	
Teaching History.....	93
Nora Saighi	
Islamic Historiography Methodology between Muslim Historians and Orientalists a Comparative Study.....	113
Imad H. Allaw	

Tarihsel Çıkarım Olarak Distopya: George Orwell'ın Yitirilmiş Gelecek Tasavvuru.....	131
Ömür Yanar	
Anadolu'da İlk Tarihi Kayıt Örnekleri Üzerine Bir Analiz "Kültepe Tabletleri".....	145
Nurgül Yıldırım	
Urartularda İktidarı Güçlendirme Aracı Olarak Tarih Yazıcılığı.....	161
Suzan Akkuş Mutlu	
Prokopios'un Savaşlar Tarihi ve Gizli Tarih Eserlerinde İmparator İustinyanus'un Portresi.....	183
Emine Akkaya	
Tarih ve Folklor İlişkileri.....	195
Fidan Gasimova	
Modern Türk Sinema Tarihyazımına Marxist ve Ulusalçı Bir Giriş: Nijat Özön'ün Sinema Tarihiçiliğine Dair Görüşler	207
Tunç Yıldırım	
Memlûk Tarih Yazıcılığına Dair.....	243
Fatih Yahya Ayaz	
Tarih ve İdeoloji.....	257
Mustafa Öztürk	
İdeolojinin Tarih Yazıcılığına Etkisi Abbas Örneği.....	275
Mehmet Azimli	
Tarihi İdeolojiyle Yazmak Arnavutluk Örneği	295
Eduart Caka	
Türk Müzik Tarihi Yazıcılığında Başlıca Sorunlar.....	305
Feyzan Göher	

Müzik ve Tarih: Tarihsel Müzikoloji.....	313
Seyit Yöre	
French Ecole des Annales and İraqi Response: A Study of its Impact on Early İraqi Historiography.....	331
Mahmoud Abdulwahid	
Sociology Theories and their Function to Study History İraqi Society During the Reign of Ilkhans a Sample.....	341
Abbas Abdu Sattar Abdulqader Alzhawi	
Muslim Historiography at al-Madina School and the School of İraq a Comparison between Two Schools.....	385
Taha Jameel Ahmed Al-Nuaimi	
The Evolution of the Study of the History of the Republic of Turkey and the Ottoman Empire in İraqi Universities.....	401
Kefah Ahmed M. Najar	
Kutadgu Bilig ve Tarih	417
Ergin Ayan	
Mukayeseli Tarih Araştırmalarında Karahanlı Dönemi Kitabelerinin ve Sikkelerinin Önemi.....	437
Kayrat Belek	
Yeni Tarihselcilik Kavramı Çerçevesinde Tarih ve Edebiyat Araştırmaları.....	453
Tülin Arseven	
Edebiyatın Tarihsel Araştırmalarda Önemi.....	469
Cavide Memmedova	
Hatıralardaki Yanlışların Cumhuriyet Dönemi Tarih Yazıcılığında Yarattığı Problemler.....	491
Mevlüt Çelebi	

Türkiye'den Göç Eden Osmanlı Ermenileri Tarafından Yazılan Hatıratların Ermeni Araştırmaları ve Türk Tarihçiliği Açısından Önemi.....	513
Halil Özşavlı	
Türk Dış Politikası Tarihi Yazımında Anılar: Güncel Bir Değerlendirme.....	535
Emre Feyzi Çolakoğlu	
Çin Kaynaklarına Göre Türk-Çin İlişkilerine Tarihsel Bir Bakış.....	557
Bülent Okay	
Antik Çin Tarih Yazıcılığı: Sıma Qıan.....	569
Ertuğrul Ceylan	
Han Shu'nun Çin Tarihçiliğindeki Önemi.....	583
Burçin Bedel	
Geçmişten Günümüze Yongle Ansiklopedisi.....	593
Fatma Ecem Ceylan	
İslam Tarihçiliğinde Bilimsel Biyografi Eserleri.....	607
Nargiz Aliyeva	
Eskiçağ Siyasi Tarih Yazımının Biyografiye Evrilme Süreci.....	621
Sultan Deniz Küçüker	
Meçhul Bir Araştırmacı Tarihçi: Ziya Şakir.....	631
Güngör Göçer	
6-8. Yüzyıllarda Oğuzların Kazak Türklerinin Oluşumundaki Rolü.....	661
Mendigül Nogaibayeva	

Ortak Türk Tarihinin Yazılmasında Kafkasya'dan Anadolu'ya Uzanan Türk Yer Adları Üzerine Karşılaştırmalı Çalışmaların Önemi.....	677
Elvira Latifova	
Göktürk ve Uygur Dönemi Yazıtlarında Budizm'in İzleri ve Etkileri	689
Münevver Ebru Zeren	

SEMPOZYUM KURULLARI

ONUR KURULU

Prof. Dr. Derya ÖRS
Prof. Dr. İbrahim USLAN
Prof. Dr. Refik TURAN
Prof. Dr. İlber ORTAYLI
Doç. Dr. Uğur ÜNAL

YÜRÜTME KURULU

Prof. Dr. Refik TURAN
Prof. Dr. Güray KIRPIK
Prof. Dr. Bülent ARI
Prof. Dr. Yunus KOÇ
Prof. Dr. Mehmet Ali ÇAKMAK
Prof. Dr. Abdurrahman UZUNASLAN
Prof. Dr. Bahri ATA
Yrd. Doç. Dr. Muhammet Ahmet TOKDEMİR
Dr. Şengül DEMİREL
Uzman Yrd. Ayşe BEDİR
Uzman Yrd. Birkan Soykan
Uzman Yrd. Uğur Cenk Deniz İMAMOĞLU
Arş. Gör. Osman SABANCI
Arş. Gör. Koray TOPTAŞ
Sonay SEVİM

BİLİM KURULU

- Prof. Dr. Ahmet KANLIDERE (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet ŞİMŞEK (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)
Prof. Dr. Azmi SÜSLÜ (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Bahaeddin YEDİYILDIZ (Emekli)
Prof. Dr. Bayram KODAMAN (Emekli)
Prof. Dr. Cevdet YAKUPOĞLU (Kastamonu Üniversitesi)
Prof. Dr. Dariusz KOŁODZIEJCZYK (Polonya)
Prof. Dr. Döölötbek SAPARALİYEV (Kırgızistan)
Prof. Dr. Ebru ALTAN (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Enver KONUKÇU (Emekli)
Prof. Dr. Fatma ACUN (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Ferit DUKA (Arnavutluk)
Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)
Prof. Dr. Heath W. LOWRY (ABD)
Prof. Dr. İlhami DURMUŞ (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Kazım Yaşar KOPRAMAN (Emekli)
Prof. Dr. Levent KAYAPINAR (Kâtip Çelebi Üniversitesi)
Prof. Dr. Maria Pia PEDANI (İtalya)
Prof. Dr. Mehmet Akif ERDOĞDU (Ege Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet ÖZ (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet ŞEKER (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. Mualla UYDU YÜCEL (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa SAFRAN (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Mübahat KÜTÜKOĞLU (Emekli)
Prof. Dr. Necdet HAYTA (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Özer ERGENÇ (Bilkent Üniversitesi)
Prof. Dr. Salim KOCA (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Tufan GÜNDÜZ (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Üçler BULDUK (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Yasemin DEMİRCAN (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Yunus KOÇ (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Yusuf OĞUZOĞLU (Düzce Üniversitesi)
Prof. Dr. Zafer TOPRAK (Boğaziçi Üniversitesi)
Prof. Dr. Abdurrahman UZUNASLAN (Gaziantep Üniversitesi)
Doç. Dr. Ahmet ÖZCAN (Çankırı Karatekin Üniversitesi)
Doç. Dr. Ayten Kiriş AVAROĞULLARI (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Prof. Dr. Bahri ATA (Gazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Cevdet KIRPIK (Erciyes Üniversitesi)
Doç. Dr. Cihat AYDOĞMUŞOĞLU (Ankara Üniversitesi)
Doç. Dr. Gültekin YILDIZ (İstanbul Üniversitesi)
Doç. Dr. Hasan Basri ÖCALAN (Uludağ Üniversitesi)
Doç. Dr. Hüseyin KÖKSAL (Gazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Kadir ULUSOY (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Ali ÇAKMAK (Gazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Ş. Gülin KARABAĞ (Gazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Tülay METİN (Abant İzzet Baysal Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Ali AHMETBEYOĞLU (İstanbul Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Leyla ERCAN (Gazi Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Muhammet Ahmet TOKDEMİR (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Muhammet ŞAHİN (Gazi Üniversitesi)
Dr. F. Rezzan ÜNALP (Genelkurmay Atase Daire Başkanlığı)

Sunuş

Tarih biliminin tanımına dair geçmişten günümüze birçok görüş kaydedilmiştir. En meşhur ve sıklıkla atıf yapılan tanımlamalardan biri ise Edward Hallett Carr'ın ünlü *Tarih Nedir?* eserinde tavsif ettiği üzere, tarihin “bugün ile geçmiş arasında bitmez bir diyalog” olduğu tanımıdır. Tarihin “bugün”ün ayrılmaz bir parçası olma özelliği, onu süregelen bir incelemenin konusu hâline getirmiştir. Tarihçilik ise geçmiş ile bugün arasındaki bu incelemelerin bütünü olarak telakki edilebilir.

İsmiyle müsemma olarak ana faaliyet konusu *tarih* olan Türk Tarih Kurumu, yasayla belirlenen “Türk tarihi ve Türkiye tarihini tüm yönleriyle hakikatlere uygun biçimde ortaya koyacak çalışmalar yapmak” şeklindeki görevini ifada *tarihçilik* mesleğinin önemli bir parçası konumundadır. Bu noktadan hareketle, ülkemizdeki tarih araştırmaları üzerine ilmî bir istişare ortamı sağlamak ve gelecekteki araştırmalara katkı sunmak amacıyla, Türk Tarih Kurumu tarafından *Tarih ve Tarihçilik* üzerine bilimsel bir toplantının icrası planlanmıştır. Türkiye’de ve dünyada sosyal bilimler camiasının mümtaz ismi, Türk tarihçiliğinin pusulası ve tarihçilerimizin “kutbu” Prof. Dr. Halil İncalcık’ın bu sempozyum hazırlıkları esnasında dar-ı bekâya irtihali ise, O’nu ve birçok kuşağa yol gösteren özgün çalışmalarını bir nebze de olsa anmak için vesile olmuştur. Dolayısıyla, *Uluslararası Prof. Dr. Halil İncalcık-Tarih ve Tarihçilik Sempozyumu* bu tür bir fikrî sürecin ürünüydü.

10-13 Nisan 2017 tarihinde Ankara’da, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu ve Gazi Üniversitesi iş birliği ile Gazi Üniversitesi Konferans salonlarında üç gün boyunca 34 oturum ile icra edilen Sempozyumda, Profesör İncalcık hocamızla ilgili özel bir oturumun yanı sıra “tarih bilinci nasıl oluşur”, “tarih nasıl yazılır”, “tarih nasıl öğretilir”, “tarih ve tarihçilik nereye gidiyor” gibi sorulara cevap aramak, bu konuları bütün yönleriyle bilimsel tartışma ortamına taşımak ve araştırma sonuçlarını paylaşmak maksadıyla çeşitli disiplinlerden 130’un üzerinde bilim insanı bildiri sunmuştu. Yurt içindeki farklı üniversiteler ve kurumlardan katılan bilim insanlarının yanında, Azerbaycan, İran,

Irak, Kazakistan, Kırgızistan, Ukrayna, Arnavutluk, Kosova, Polonya gibi ülkelerde Türk tarihi üzerine çalışmalarını yürüten ve programa iştirak eden araştırmacılar, Türk tarihçiliğini farklı dönem ve coğrafyalardaki yansımalarıyla ele almıştı. Dolayısıyla, sempozyumda sunulan tebliğlerin önemli bir kısmını içeren elinizdeki bu eser, Türk tarihi ve tarih yazıcılığının meseleleri üzerine geniş yelpazede metinler içermektedir.

Sempozyumun Prof. Dr. Halil İncalcık'la ilgili özel oturumunda, merhum hocamızın bizzat kendi öğrencileri ve günümüz Türk tarihçiliğinin önemli temsilcileri tarafından O'nun tarihçiliği, tarih yazıcılığı, tarih metodolojisi, Osmanlı devletinin kuruluşuna ışık tutan bilimsel araştırmaları gibi konularda tebliğler sunuldu. Özel oturuma ilaveten üç gün süren sekiyonlarda, Orta Asya-Kafkasya-Mezopotamya-Anadolu ve Balkanlardaki Türk tarih yazıcılığı tarih eğitimi ve öğretimi, tarih-ideoloji, tarih-edebiyat, tarih-müzik, tarih-sinema, tarih-sosyoloji, tarih-filoloji, tarih-diplomasi ilişkisi, tarih yazımında hatıratlar, yerel tarih çalışmaları, sözlü tarih çalışmaları, tarih kaynaklarının tercümesi, kütüphane, müze ve arşivlerin tarih çalışmalarında önemi ve tarih yazımına katkıları, tarih yazıcılığının ana kaynakları, tarih yazıcılığının geleceği gibi pek çok konuda da bildiriler sunuldu. Bu konulardaki bildirilerden mürekkep, iki ciltten oluşan *Uluslararası Prof. Dr. Halil İncalcık Tarih ve Tarihçilik Sempozyumu Bildiriler* kitabı hazırlanırken Sempozyum program kitapçığındaki oturum planlarına göre kitabın içindekiler tabloları hazırlandı ve her iki cildin hacimce eşit olmasına dikkat edildi.

Bu bildiri kitabının basımıyla bir kez daha hocamızı saygıyla anmak, aynı zamanda tarih ve tarihçilikle ilgili literatüre yeni bakış açılarıyla katkıda bulunmak kaygısı taşınmaktadır. Sempozyum sırasında yoğun bir ilgiye mazhar olan tebliğlerin bir yayın hâline getirilmesiyle daha geniş kitlelere ulaşılması, Türk tarihçiliğinin bugününe dair izlenimler sunup geleceğine yönelik ufkun genişlemesine hizmet etmesi umulmaktadır. Alana katkı sağlaması temennisiyle...

Ayşe BEDİR-Birkan SOYKAN-Uğur Cenk Deniz İMAMOĞLU

Türk Tarih Kurumu

Ankara 2022

